

<p style="text-align: center;">Antwoorden op vragen van gemeenten in het kader van de Tweede Kamerverkiezingen 17 maart 2021 – Briefstemmen</p>

Aanpassing verkiezingssoftware

De Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 en het wetsvoorstel wijziging van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 dat op 1 december 2020 is ingediend bij de Tweede Kamer kunnen gevolgen hebben voor de systemen/programmatuur die gemeenten gebruiken bij de selectie van de kiesgerechtigdheid. Gelet daarop heeft het ministerie van BZK de gemeentelijke leveranciers van deze systemen geïnformeerd over de komende wijzigingen. Zie ook vraag 82 in deze nieuwsbrief.

Begrippen:

Stempluspas: Vooral nog de naam van de stempas die kiezers van 70 jaar en ouder gaan krijgen. De stempluspas geeft deze kiezers de mogelijkheid om per brief te stemmen, of in het stemlokaal te stemmen, of een onderhandse volmacht te geven aan een andere kiezer.

Briefstembescheiden: de stempluspas, uitleg over stemmen per brief, het briefstembiljet, de enveloppe voor het stembiljet en de retourenveloppe om de briefstembescheiden terug te sturen naar het briefstembureau van de gemeente.

Vooropening: Zitting van het briefstembureau, waarbij het briefstembureau de retourenveloppe openmaakt. Het briefstembureau haalt de stempluspas eruit en controleert deze op echtheid en in het ROS. Als de stempluspas echt is en niet in het ROS voorkomt, wordt de dichte enveloppe met daarin het briefstembiljet in de stembus gedaan. Op die manier wordt de identiteit van de kiezer gescheiden van zijn stembiljet, en wordt het stemgeheim gewaarborgd.

Wetsvoorstel: Wijziging van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 ten behoeve van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer in 2021.

Wijziging Tijdelijke wet verkiezingen covid-19

De mogelijkheid voor kiezers van 70 jaar en ouder om per brief te stemmen wordt geregeld in de wijziging van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19. Het wetsvoorstel moet nog in de Tweede en Eerste Kamer worden behandeld. Dat betekent dat het wetsvoorstel nog kan veranderen. Dat kan gevolgen hebben voor de antwoorden die hieronder worden gegeven. Mocht dat gebeuren dan zal BZK uiteraard de gemeenten daarover informeren.

Vraag 72 (de vragen zijn doorgenummerd naar aanleiding van eerdere nieuwsbrieven)

Mogen de kiezers die per brief stemmen ook het briefstembiljet op de 17e bij een regulier stembureau in de stembus doen? Zo niet, hoe voorkomt het stembureaulid dat toezicht op de stembus houdt, dat men er toch een biljet bij in stopt?

Vraag 72

Nee. Het briefstembiljet kan alleen gebruikt worden voor het stemmen per brief. Het briefstembiljet is herkenbaar en wijkt door een andere kleurbalk af van het reguliere stembiljet. Zou dus een briefstembiljet in de stembus van een stemlokaal terecht komen, dan moet het betreffende stembureau zo'n briefstembiljet ter zijde leggen en dus niet meetellen.

Vraag 73

Moeten de leden van het briefstembureau die de dagen voor de verkiezing de vooropening verrichten, ook deze stemmen tellen en verantwoorden in het proces-verbaal op 17 maart? Komt er een apart proces-verbaal "briefstembureau"?

Antwoord 73

Zowel de vooropening als het tellen dient door leden van het briefstembureau te gebeuren. Het hoeven niet precies dezelfde personen te zijn.

De minister van BZK stelt voor zowel de vooropening als het tellen een model voor het proces-verbaal vast. In die processen-verbaal legt het briefstembureau verantwoording af over de vooropening en de telling.

Vraag 74

Hoe moet worden omgegaan met het verzoek van een kiezer die zijn stempluspas is kwijtgeraakt? Er valt hier toch niet te controleren of zij hun stempluspas mogelijk met briefstemmen al hebben gebruikt, als zij dit op de vrijdag voor de verkiezingen aanvragen. Er zou dus tweemaal een stem uitgebracht kunnen worden.

Antwoord 74

Het in de vraag geschetste scenario zal zich niet kunnen voordoen. In het wetsvoorstel wordt namelijk geregeld dat de termijn voor het aanvragen van een vervangende stem(plus)pas wordt vervroegd naar vrijdag 12 maart om 17:00 uur. Het register ongeldige stempassen wordt dus na vrijdag 12 maart (17:00 uur) gemaakt. De vooropening door het briefstembureau kan beginnen zodra het register ongeldige stempassen is opgemaakt en het briefstembureau daarover beschikt.

Vraag 75

Is er bij de drukkers geverifieerd of het hun lukt om bij de bestaande dag van kandidaatstelling op tijd de bijzondere stembiljetten en overige benodigde briefstembescheiden te drukken voor de groep 70-plussers en heeft dit nog effect op het moment waarop deze bescheiden bij de kiezers kunnen worden bezorgd?

Antwoord 75

Ja, dat is gebeurd. Naar verwachting ontvangen de kiezers tussen 26 februari en 11 maart de briefstembescheiden.

Vraag 76

Wanneer moet een gemeente besluiten hoeveel briefstembureaus er worden ingericht?

Antwoord 76

Het ministerie van BZK zal gebaseerd op het aantal briefstemmen dat mogelijk wordt uitgebracht, richtinggevend voor gemeenten in kaart brengen hoeveel briefstembureauleden er nodig zullen zijn. Burgemeester en wethouders dienen minimaal één briefstembureau in te stellen en daarvoor briefstembureauleden te benoemen.

Vraag 77

Welke eisen worden er gesteld aan een afgiftepunt voor briefstemmen?

Antwoord 77

In de wijziging van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 wordt geregeld dat de afgiftepunten vanaf woensdag 10 maart 2021 open moeten zijn tussen 09:00 uur en 17:00 uur. Op 17 maart moeten de afgiftepunten van 07:30 uur tot 21:00 uur open zijn. Burgemeester en wethouders kunnen zelf bepalen of een of meer afgiftepunten ook open worden gesteld op een of meer avonden (bijvoorbeeld koopavonden) en/of in het weekend. De afgiftepunten moeten makkelijk te bereiken zijn voor deze groep kiezers. Ten minste veertien dagen voor de dag van de stemming moet door de burgemeester bekend worden gemaakt waar de afgiftepunten zijn.

Vraag 78

In de memorie van toelichting staat dat de afgiftepunten open zijn "vanaf woensdag 10 maart 2021 van 09.00 uur tot 17.00 uur en op 17 maart tot 21.00 uur". Moeten ze dus ook op zaterdag en zondag open zijn?

Antwoord 78

Burgemeester en wethouders kunnen zelf bepalen of een of meer afgiftepunten ook open worden gesteld op een of meer avonden (bijvoorbeeld koopavonden) en/of in het weekend.

Vraag 79

Moeten alle ingeleverde briefstemmen bij de afgiftepunten alleen worden voorzien van een datumstempel en kunnen ze op een later moment worden geadministreerd (als ze op een centrale locatie aangekomen zijn), of moet ieder inleverpunt een eigen administratie voeren?

Antwoord 79

Alle briefstemmen die bij een afgiftepunt worden afgegeven moeten worden voorzien van een datumstempel en een handtekening.

Vraag 80

Moet er bij de afgiftepunten ook iemand (of moet dit per se een aangewezen stembureaulid zijn) constant toezicht houden op de stembus, of is een stembus helemaal niet nodig?

Antwoord 80

Bij het afgiftepunt moet er iemand aanwezig zijn om de briefstemmen in ontvangst te nemen. Het is niet noodzakelijk dat dit een briefstembureaulid is. Deze persoon neemt de briefstem in ontvangst namens het briefstembureau en zet er een datumstempel en handtekening op.

Vraag 81

Kan een afgiftepunt overal worden ingericht? Bijvoorbeeld ook bij de informatiebalie van een supermarkt?

Antwoord 81

Het is de bedoeling dat gemeenten meerdere afgiftepunten inrichten en bij voorkeur op locaties die makkelijk te bereiken zijn voor de groep kiezers die per brief mag stemmen. Bij voorkeur gaat het ook om plekken waar niet te veel andere mensen komen, zodat het voor deze groep kiezers geen drempel is om op deze plek hun briefstem af te geven.

Vraag 82

Is het de bedoeling dat gemeenten aparte bestanden aanleveren aan de drukkers voor de 70-plussers en de rest van de kiezers?

Antwoord 82

De verantwoordelijkheid voor het bepalen wie briefstembescheiden moet ontvangen ligt bij de gemeente. De gemeente moet er daarom zorg voor dragen dat de bestanden op een dusdanige manier bij de drukkers worden aangeleverd dat de drukkers niet zelf nog een selectie hoeven te maken. Het ministerie van BZK heeft overigens recent Procura, Centric en PinkRoccade geïnformeerd over de (komende) wetswijzigingen.

Vraag 83

Stel er komt op de 17e nog een enveloppe binnen, waar alleen het stembiljet maar niet de stempluspas in zit. Wat doen we dan met het stembiljet? Bellen we de kiezer dat deze alsnog met de stempluspas naar het stembureau kan en vernietigen we het briefstembiljet?

Antwoord 83

Wanneer bij het openen van de retourenveloppe blijkt dat er geen stempluspas in zit, dan moet de briefstem terzijde worden gelegd. De betreffende briefstem wordt dan niet betrokken bij de stemopneming. Het stembiljet wordt dus ook niet in de stembus gedaan en dus ook niet meegeteld. Met de kiezer wordt geen contact opgenomen, dat zou overigens in deze casus ook niet mogelijk zijn aangezien de stempluspas ontbreekt.

Vraag 84

De 70+ers krijgen hun briefstembescheiden verspreid over een termijn van meerdere weken. Dat gaat ervoor zorgen dat gemeenten veel vragen krijgen van kiezers die vragen waar hun briefstembescheiden blijven.

Antwoord 84

Het ministerie van BZK zal voorlichting geven aan kiezers van 70 jaar en ouder over het stemmen per brief. Onderdeel daarvan is informatie over wanneer de stembescheiden zullen worden ontvangen. Dit met het doel zo veel als mogelijk te voorkomen dat kiezers onnodig hierover vragen gaan stellen aan de gemeente.

Vraag 85

In de consultatieversie van het wetsvoorstel staat dat het briefstembiljet met vier kleuren mag worden ingevuld. Risico is dat briefstembureaus daar heel verschillend mee omgaan (zeer streng of juist zeer soepel). Je zou ook kunnen regelen dat de stem geldig is als ondubbelzinnig blijkt wat de bedoeling van de kiezer is.

Antwoord 85

Het wetsvoorstel is op dit punt aangepast. Er worden geen specifieke kleur(en) voorgeschreven waarmee het briefstembiljet moet worden ingevuld.

Vraag 86

Moeten er nog aanpassingen aan de stembussen worden aangebracht vanwege het formaat van de enveloppe met het briefstembiljet?

Antwoord 86

Gemeenten moeten er rekening mee houden dat de briefstem door de kiezer wordt teruggestuurd in een C5Plus-enveloppe (afmeting 23,5 x 16,6 cm). Het briefstembiljet moet de kiezer in een C5-enveloppe stoppen. Die is iets kleiner dan de C5Plus-enveloppe. De afmeting van een C5-enveloppe is 22.9 x 16.2 cm. De C5Plus en de C5 enveloppe past waarschijnlijk niet in de gleuf van de stembussen die gemeenten in de stemlokalen gebruiken.

Gemeenten moeten dus voor de briefstembureaus stembussen beschikbaar hebben die geschikt zijn voor een C5-enveloppe. Als gemeenten bij de afgiftepunten ook eens stembus willen gebruiken dan moet die geschikt zijn voor een C5plus enveloppe.

Vraag 87

Waarom kan de vooropening pas starten na het opmaken van het Register Ongeldige Stempassen (ROS)?

Antwoord 87

Op die manier kan een kiezer niet twee keer een stem uit brengen (in casu per brief en in het stemlokaal). Het kan gebeuren dat een kiezer die al een briefstem heeft uitgebracht, alsnog een vervangende stempluspas aanvraagt om ook in het stemlokaal te kunnen stemmen. Doordat pas na het opmaken van het ROS de vooropening wordt gedaan, is de eerste stempluspas van deze kiezer (omdat hij een vervangende heeft aangevraagd) in het ROS terug te vinden.

Vraag 88

Wat is de toegevoegde waarde van het plaatsen van een handtekening op de stempluspas die meegestuurd moet worden met de briefstem? Moet de gemeente die ergens mee verifiëren? Wat als er geen handtekening op die pas staat? Moet de briefstem dan terzijde worden gelegd?

Antwoord 88

De kiezer moet de stempluspas ondertekenen. Met de ondertekening van de stempluspas verklaart de kiezer dat hij het briefstembiljet persoonlijk heeft ingevuld. Op de stempluspas zal uitdrukkelijk worden vermeld dat misbruik, zoals iemand die zich uitgeeft voor een andere kiezer, strafbaar is. Mochten er aanwijzingen zijn voor fraude, dan kan de pas in het kader van een strafrechtelijk onderzoek door experts bekeken worden, en kan in dat verband ook worden nagegaan of de handtekening daadwerkelijk door de kiezer zelf is gezet. Het ontbreken van een handtekening leidt er niet toe dat het briefstembureau de retourenveloppe (met daarin de briefstem) terzijde moet leggen, met als gevolg dat de stem niet meetelt. De reden is dat sommige kiezers niet in staat zijn om zelf een handtekening te zetten. Het stembiljet van een kiezer die zijn pas niet heeft ondertekend, hoeft dus niet terzijde te worden gelegd.

Vraag 89

Wat gebeurt er als bij de vooropening blijkt dat er 1 stempluspas en 2 briefstembiljetten in de enveloppe zitten?

Antwoord 89

Aangenomen wordt dat in dit geval de briefstembiljetten dan niet in de gesloten stembiljetenveloppe zitten. In dat geval worden de 2briefstembiljetten terzijde gelegd.

Vraag 90

In het wetsvoorstel staat dat de afgiftepunten op de dag van de stemming open moeten zijn tot 21 uur, en dat de stembiljetten om 22 uur bij het briefstembureau moeten zijn afgeleverd. Dat uur zal niet in alle gemeenten voldoende zijn.

Antwoord 90

Het wetsvoorstel luidt nu anders. Er is opgenomen dat de briefstemmen onverwijld na 21 uur moeten worden overhandigd aan het briefstembureau.

Vraag 91

Vanaf wanneer mogen de briefstemmen worden geteld?

Antwoord 91

Het tellen van de briefstemmen gebeurt op woensdag 17 maart 2021. Vanaf 7.30 uur of een door burgemeester en wethouders vast te stellen later tijdstip kan er gestart worden met tellen. Voorwaarde daarbij is dat de vooropening al heeft plaatsgevonden. Het tellen gebeurt in het openbaar op een of meer centrale locaties in de gemeente. Als het tellen voor 21.00 uur gereed is moet het briefstembureau schorsen. De uitkomst van de telling mag namelijk niet voor 21.00 uur bekend worden gemaakt.